

FÖRSVARsutskottets utlåtande 1/2001 rd

Berättelsen om regeringens åtgärder under år 2000

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 april 2001 berättelsen om regeringens åtgärder under år 2000 (B 5/2001 rd) till grundlagsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de permanenta fackutskotten skall lämna utlåtande i ärendet till grundlagsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- handelsrådet Arto Koski, försvarsministeriet
- direktör Markku Tapio, handels- och industriministeriet
- generalmajor Ilkka Kylä-Harakka, Huvudstaben
- verkställande direktör Jorma Wiitakorpi, Patria Industries Abp.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Berättelsen innehåller ett uttalande från försvarsutskottet om verkställigheten av territorialövervakningslagen (RP 38/2000 rd). Riksdagen förutsatte den 21 juni 2000 att regeringen följer hur territorialövervakningslagen, och särskilt tillståndsförfarande enligt lagen, utfaller och utan dröjsmål lägger fram ändringsförslag för riksdagen, om det är nödvändigt. Territorialövervakningslagen har helt nyligen trätt i kraft och därmed är uttalandet fortfarande aktuellt och bör få stå i kraft.

Den inhemska försvarsmaterielindustrins verksamhetsförutsättningar

Den inhemska försvarsmaterielindustrin har hamnat i allt större svårigheter. Speciellt svårt är läget för tillfället i vapen- och ammunitionsindustrin eftersom försvarsmaktens beställningsbehov bland annat gäller missiler och speci-

alammunition. Sådana tillverkas inte i Finland och någon beredskap för att tillverka dem kan svårligen tas fram utan betydande kostnader. Situationen är bättre till exempel inom elektronikindustrin och transportmaterielbranschen, där beställningarna på senare tid rent av har ökat.

Enligt vad utskottet har erfarit bevisas situationens allvar av att tre av Puolustusteollisuusyhdistys 25 medlemsföretag nyligen meddelat att de inleder samarbetsförhandlingar. Förhandlingar omfattar totalt omkring 400 anställda vid Nammo Lapua Oy, Nexplo Vihtavuori Oy och Patria Vammass Oy. Samarbetsförhandlingar har inletts för att garantier för den inhemska ammunitions- och krutframställningens fortbestånd inte har kunnat ges.

Med nuvarande disponibla finansiering har försvarsmakten ingen möjlighet att upprätthålla en inhemsk tung ammunitionsindustri. År 2001 styrs 120 miljoner mark av medlen för utveckling av beredskapsförband över till ammunitionsindustrin. Enbart denna engångsåtgärd

bromsar upp upprustningen av beredskapsförband. För komplettering och ersättning av ammunitionen för de trupper som avses förebygga och bekämpa ett omfattande angrepp finns praktiskt taget inga anslag alls. Och ändå finns det ett behov att bevara en inhemsk tung ammunitions-tillverkning med hänsyn till att den upplagrade ammunitionen föråldras, ammunition behövs i utbildningen i fredstid och användningen under en långvarig kris måste ersättas. Om ammunitionstillverkningen körs ner är det inte längre möjligt att starta upp den på nytt. Dessutom är ammunitionstillverkningen ett led i försörjningsberedskapen. Tillgången på vissa basprodukter i kristid bygger på att de tillverkas i Finland.

För försvarsindustrin vore det också viktigt om försvarsmakten i framtiden kunde starta betydligt fler mångåriga forsknings- och utvecklingsprojekt. De behövs inte minst på sådana kritiska kunskapsområden där den inhemska kompetensen måste bibehållas på en hög nivå. Den enda möjligheten för försvarsindustrin att delta i det internationella forsknings- och utvecklingsarbetet på området är att ha en stark specialkompetens bara på vissa områden. Därför kan det anses oroväckande att Finland i relation till vissa jämförbara länder satsar ytterst lite resurser på forskning och produktutveckling när det gäller försvarsmateriel. Utan egna forsknings- och utvecklingsinsatser löper Finland risk för att bli blott och bart en uppköpare av system som tagits fram på annat håll och därmed beroende av utländska materialleverantörer.

En kommission som utrett möjligheterna att utveckla försvarsmaterielindustrin framhöll 1999 i sitt enhälliga betänkande att det redan 1999 och 2000 hade krävts 200—300 miljoner mark per år i tilläggsfinansiering för att lösa de akuta problem som den svaga orderingången orsakade för industrin. Men de framställningar som gjordes utifrån kommissionens förslag godkändes aldrig. Enligt industrin ligger lönsamhetsgränsen för ammunitionsindustrins orderingång kring 300 miljoner mark per år. En årlig orderingång på mindre än 200 miljoner mark sätter stopp för den inhemska ammunitionstillverk-

ningen och därmed koncentreras upphandlingen till utlandet.

Riksdagen framhöll i sitt svar på regeringens försvarspolitiska redogörelse 1997 att åtgärderna för att trygga den inhemska försvarsmaterielindustrin utgör en central del av den ekonomiska och militära grundvalen för Finlands självständiga försvar. Riksdagen har i flera sammanhang påpekat att den inhemska försvarsmaterielindustrin som är i högsta grad beroende av försvarsmaktens upphandling förutsätter vissa garantier för en fortsatt orderingång. Riksdagen har också förutsatt att regeringen i sina kommande budgetar sörjer för den inhemska försvarsmaterielindustrins verksamhetsbetingelser. Den har ställt 50 procent som mål för andelen inhemsk upphandling av all försvarsmaterielupphandling fram till slutet av 2003. Detta förutsätter en avsevärt högre nivå på materialupphandlingsanslagen redan 2001.

Enligt vad utskottet har erfarit föreslår försvarsförvaltningen i den första tilläggsbudgeten för 2001 220 miljoner mark för upphandling inom den inhemska försvarsmaterielindustrin. På detta sätt kunde ammunitionsindustrins orderingång garanteras fram till 2002. Också den pågående översynen av den försvarspolitiska redogörelsen är viktig för försvarsindustrin för att den lägger grunden för planering och genomförande av materialupphandlingen under kommande år.

Utskottet konstaterar att den inhemska försvarsmaterielindustrin är en nödvändig förutsättning för försvarsmaktens materiella beredskap. Den behövs både som leverantör av moderna system, för att upprätthålla dessa system och som tillverkare av masskonsumtionsmaterial i krigstid. För att industrin skall kunna utvidga och utveckla sin tekniska och teknologiska kapacitet i motsvarighet till internationella utmaningar och försvarsmaktens behov är det nödvändigt att skapa en adekvat kapacitet och att upprätthålla tillverkningen. Försvarsmaktens egna beställningar spelar en viktig roll som referenspunkt också när det gäller att stödja försvarsindustrins exportsträvanden.

För att säkerställa en tillräcklig sysselsättning inom försvarsmaterielindustrin och Finlands självständiga försvar måste anslagen för försvarsmaktens materielupphandling enligt försvarsutskottets mening höjas så att det mål på 50 procent för andelen inhemsk upphandling som riksdagen ställt upp kan nå inom ramen för den fastställda tidsplanen. Dessa höjda anslag som behövs redan i den första tilläggsbudgeten för 2001 måste användas för att kompensera eftersläpningen i materielupphandling på grund av

anslagsnedsskärningarna för att det skall vara möjligt att avstå från planerade uppsägningar av personalen.

Utlåtande

Med stöd av det ovan sagda anför försvarsutskottet vördsamt

att grundlagsutskottet bör beakta det som anförs i detta utlåtande.

Helsingfors den 15 maj 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Ilkka Kanerva /saml
vordf. Jaakko Laakso /vänst
medl. Reijo Kallio /sd
Seppo Kanerva /saml
Juha Karpio /saml
Seppo Lahtela /cent
Raimo Mähönen /sd
Tero Mölsä /cent

Olli Nepponen /saml
Lauri Oinonen /cent
Aulis Ranta-Muotio /cent
Ismo Seivästö /fkf
Harry Wallin /sd
ers. Eero Akaan-Penttilä /saml
Juha Korkeaola /cent
Kari Myllyniemi /cent (delvis).

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Alpo Rivinoja.